

ผักตบชวา

นอร์รัฐ เทศพิทักษ์

คำสำคัญ ผักตบชวา

ผักตบชวามีถิ่นกำเนิดอยู่ในแถบลุ่มน้ำแอมะซอน ประเทศบราซิล ด้วยผักตบชวามีช่อดอกสีม่วงที่โดดเด่นสวยงามคล้ายกับดอกไฮยาซิน (Hyacinth) จึงได้ชื่อในภาษาอังกฤษว่า Water Hyacinth ด้วยดอกที่สวยงามนี้เอง จึงมีการนำไปปลูกตามสวนพฤกษศาสตร์ในประเทศต่างๆ จากนั้นก็เริ่มแพร่กระจายสู่แหล่งน้ำธรรมชาติและกลายเป็นวัชพืชสำคัญระดับโลก โดยมีรายงานการพบในหมู่เกาะชวา (ประเทศอินโดนีเซีย) ครั้งแรกเมื่อปี พ.ศ. 2437 จากนั้นในปี พ.ศ. 2439 พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พร้อมด้วยสมเด็จพระนางเจ้าเสาวภาผ่องศรี พระบรมราชินีนาถ เสด็จพระราชดำเนินไปเยือนชวา สมเด็จพระบรมราชินีนาถ ได้ทรงมีพระราชดำริที่จะนำพันธุ์ผักตบชวาที่มีดอกสวยงามกลับมาประเทศไทย โดยเริ่มปลูกครั้งแรกที่พระราชวังพญาไท

จนกระทั่ง พ.ศ. 2456 คือ 17 ปี หลังจากนำเข้ามาครั้งแรก ผักตบชวาจึงเป็นปัญหาในไทย เห็นได้จากการออกพระราชบัญญัติสำหรับกำจัดผักตบชวา โดยมีเนื้อหาสำคัญเพื่อกำจัดและป้องกัน การแพร่กระจายของผักตบชวา อย่างไรก็ตาม จนถึงปัจจุบันผักตบชวาก็ยังคงเป็นวัชพืชที่สร้างปัญหาให้กับ ประเทศไทย

การขยายพันธุ์ของผักตบชวาที่รวดเร็วเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้การกำจัดเป็นไปได้ยาก โดยมี ผู้ศึกษาพบว่าผักตบชวาสามารถเจริญเติบโตได้มากที่สุดถึง 73 % ต่อสัปดาห์ เมื่อวัดโดยน้ำหนัก เมล็ดของ ผักตบชวาสามารถงอกได้ทันทีที่ร่วงจากต้นแต่หากยังไม่งอกจะสามารถมีชีวิตได้อีกหลายปี แต่การขยายพันธุ์ ที่ทำให้ผักตบชวาสามารถเพิ่มจำนวนได้อย่างรวดเร็วคือการแตกไหล ไหลเป็นลำต้นที่งอกออกในแนวนอนและ สร้างรากที่ปลายซึ่งสามารถงอกเป็นต้นใหม่ได้ ผักตบชวาเป็นพืชสามารถเจริญเติบโตได้หลากหลาย สภาพแวดล้อม พบได้แม้แต่ที่สูงกว่า 1,600 เมตร อย่างแคว้นแคชเมียร์ของประเทศอินเดีย โดยสภาพแวดล้อม ที่เหมาะสมต่อการเจริญเติบโตคืออุณหภูมิ 25-30 °C และความเป็นกรด-ด่างของน้ำที่ pH 6-8 แต่สามารถทน อุณหภูมิได้ถึง 10-40 °C และทนความเป็นกรด-ด่างของน้ำได้ถึง pH 4.5-10 แต่ผักตบชวาไม่ทนต่อน้ำเค็มและ ต้องมีธาตุแคลเซียมในน้ำมากกว่า 5 mg/l สำหรับการเจริญเติบโต

ผักตบชวาเป็นพืชที่สร้างความเสียหายทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ในทาง เศรษฐกิจ เช่น การขัดขวางการสัญจรทางน้ำ เป็นอุปสรรคต่อการทำประมงจับสัตว์น้ำ ขัดขวางการไหลของน้ำ ไปยังพื้นที่การเกษตร การทำลายโครงสร้างของสะพานเนื่องจากอัดแน่นของผักตบชวา รวมถึงการจำเป็นต้อง ใช้งบประมาณจำนวนมากในการจัดการ ในทางสังคม เช่น การทำให้คุณภาพแหล่งน้ำลดลงเนื่องผักตบชวาทำ ให้ออกซิเจนในน้ำลดลงและเพิ่มซากตะกอนทับถมในแหล่งน้ำ ทำให้เกิดแหล่งเพาะพันธุ์ซึ่งเป็นสาเหตุของ โรคต่างๆ มีผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้อาศัยใกล้แหล่งน้ำ และในทางสิ่งแวดล้อม เช่น การแย่งพื้นที่การ เจริญเติบโตของพืชท้องถิ่น ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อสัตว์ที่ใช้พืชท้องถิ่นนั้นๆ เป็นอาหาร การขัดขวางทางเดินน้ำ ทำให้เกิดปัญหาน้ำท่วมเนื่องจากการระบายน้ำไม่ทัน

การกำจัดผักตบชวาสามารถทำได้หลายวิธี เช่น การใช้สารเคมี การสนับสนุนให้นำมาใช้ ประโยชน์ในด้านต่างๆ เช่น งานหัตถกรรม งานด้านการเกษตร การใช้การควบคุมทางชีวภาพ เช่น ปล่อยเชื้อรา แมลงเข้าทำลาย แต่ในประเทศไทยนิยมใช้การกำจัดโดยวิธีกล คือการใช้แรงงานหรือเครื่องมือในการดึง ผักตบชวาขึ้นมาจากแหล่งน้ำ

เอกสารอ้างอิง

1. <http://www.cabi.org/isc/datasheet/20544>
2. http://www.pub-law.net/library/act_paktob.html
3. <http://www.thairath.co.th/content/719745>
4. http://www.aquaticinvasions.net/2008/AI_2008_3_1_Tellez_etal.pdf
5. https://www.jstor.org/stable/4254004?seq=1#page_scan_tab_contents
6. http://na.unep.net/geas/archive/pdfs/GEAS_Apr2013_Hyacinth.pdf

สำนักบริหารและรับรองห้องปฏิบัติการ

กรมวิทยาศาสตร์บริการ

โทร 02 201 7165

e-mail : nawarat@dss.go.th

สิงหาคม 2559